"Bilişim, kamu hizmeti bilinciyle değerlendirilip kurumsallaştırmalı"

Ulusal mevzuatın ağırlıklı olarak tespit, yakalama ve cezalandırmayı kapsadığı, çok fazla meslek etiğine ilişkin düzenlemeleri içermediği vurgulandı. STK'ların doküman ve belgeler oluşturmasına karşın üniversitelerin geride olduğuna işaret eden Ömürgülşen, Kamu Görevlileri Etik Kurulu'na "Bilişim Etiği"ni de çalışma alanına alınması çağrısında bulunacağını bildirdi.

Hacettepe Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof Dr Hasan Kazdağlı'nın yönettiği Bilişim Etiği oturumunda Hacettepe Üniversitesi, Siyaset Bilimi Bölümü ve Kamu Yönetimi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Uğur Ömürgülşen çalışma grubu başkanı olarak hazırladıkları raporu sundu.

"Karmaşık ve muğlak" olarak tanımladığı bilişim ve etiği bir araya getirmeye çalıştıklarını anlatan Ömürgülşen, bilişimcinin kamu etiği, kamu etiği uzmanlarının ise bilişim konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını belirterek karşılıklı bir öğrenme süreci yaşandıklarını söyledi.

"Etik ile bilişimi birleştirerek ona çözüm yolları aramak çok kolay bir şey değil" diyen Ömürgülşen, amaçlarının "temel etik sorunlarının aydınlatılması ve aşılabilmesi için geliştirilecek düzenlemeler için genel bir çerçeve geliştirilmesi" olduğunu açıklayıp mevcut literatürde ne olması gerektiği, neler yapıldığı ve etik konusunda son durumu ortaya koymaya çalıştıklarını belirtti.

"Etik"in hem hukuk, hem ahlak, hem de felsefe ile bağlantılı olduğuna değinen Ömürgülşen, 1980'lerin sonlarından itibaren hem bilim literatürüne hem de teknik ve toplumsal ilişkiler terminolojisine giderek artan ölçüde girmeye başlayan etiğin kaynağını hem toplumsal değerlerden hem de devletin, meslek kuruluşlarının, özel şirketlerin ya da sivil toplum örgütlerinin koyduğu normlardan (etik kodlardan) aldığını anlattı. Ömürgülşen, yıllarca etik yerine ahlak felsefesi kavramının kullanıldığını da anımsattı.

Nötr bir kavram olan Etik konusunda birkaç çalışma gerçekleştirildiğini, en kapsamlısını da TBD'nin ürettiğinin anlatan Ömürgülşen, küreselleşme ile birlikte ortak kullanımların söz konusu olduğunu, normatif bir alan etik konusunun da yavaş yavaş uygulama alanlarına girdiğini "bilişim etiği"nin de uygulama alanlarından biri olduğunu söyledi. Ömürgülşen, STK'ların bu konuda çalışmalar yapıp bazı doküman ve belgeler oluşturmasına karşın üniversitelerin geride olduğuna işaret etti.

"Bilişim hukukunu literatürde taradığımızda hukuk ile etik arasında ince bir çizgi var. Etik dışı faaliyetlerin çoğu aynı zamanda hukuk dışı ve hukuki alanlarda dizayn edilip cezalandırılıyor" diyen Ömürgülşen,bilişim etiği ile ilgili sorun alanlarının İnternet üzerine kaymaya başladığını gördüklerine dikkat çekti.

Ömürgülşen, belirledikleri sorun alanlarını ise şöyle sıraladı:

-e-veriye erişim hakkı,
-Digital eşitsizlik,
-e verilerin güvenirliği/doğruluğu
- e verilerin doğruluğu/güncelliği
-gerçeğin çarpıtılması
-Sistem güvenliği
-Fikri mülkiyet hakları (En problemli alanlardan biri)
-Mahremiyet ihlalleri
-Kişisel verilerin korunması
- Kurumsal verilerin korunması

Gerek bilişimde öncü ülkeler gerekse uluslararası ve bölgesel kuruluşlar tarafından bilişimde ortaya çıkan etik sorunlara bazı çözümler getirilmeye çalışıldığına değinen Ömürgülşen, Birleşmiş Milletler, G8 ülkeleri,

Etik neden önem kazandı;
-Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan baş döndürücü gelişmeler,
-Her türlü yolsuzluk ve etik-dışı davranışla mücadelenin ancak uluslararası düzeyde alınacak önlemlerle çözüleceğinin anlaşılması,
-İnsan hakları ile çevre sorunları gibi konuların öneminin artması,
Bilişim etiği: Bilişim alanında hizmet sunanların ve alanların davranışlarını inceleyen bir felsefe dalı

OECD ve Avrupa Konseyi'nin, bilişim etik ilkelerinden daha çok bilişim suçları alanında eksik uluslararası hukuki düzenlemeleri oluşturup üye ülkelere bazı tavsiyelerde bulunduğundan söz etti. Ömürgülşen, WikiLeaks İnternet sitesinde gizli belgelerin açıklanmasını "hem suç hem de bir etik sorunu" olarak değerlendirdi.
Dünyanın neresinde olursa olsun, bilişim sektöründe çalışanların birbirleri ile ilişkilerinde belli davranış kalıplarına uygun davranmaları gerektiğini söyleyen Ömürgülşen, ulusal mevzuatın ağırlıklı olarak tespit, yakalama ve cezalandırmayı kapsadığını, çok fazla meslek etiğine ilişkin düzenlemeleri içermediğini vurguladı. Aynı zamanda Kamu Görevlileri Etik Kurulu üyesi de olan Ömürgülşen, kurula

Bilişim mesleği etik ilkelerini belirlerken
-Temel etik ilkelerine (örn. doğruluk, dürüstlük,güvenilirlik, saygınlık) mutlaka yer verilmelidir.
-Kamu sektörü söz konusu olduğunda kamu görevine özgü etik ilkeler (örn. tarafsızlık, adalet ve eşitlik, çıkar çatışmasının önlenmesi) vurgulanmalıdır.
-Bilişim mesleğine özgü etik ilkeler (örn. elektronik veri, sistem güvenliği, internet güvenliği) ayrıntılı olarak düzenlenmelidir.
-Bilişim Hukuku alanından derlenecek etik ilkeler (fikri mülkiyet ve mahremiyet ile ilgili) de bu genel çerçeveyi desteklemelidir.

"Bilişim Etiği"ni de çalışma alanına alınması çağrısında bulunacağını belirterek konuşmasını şöyle tamamladı:
"Çalışmalarımızda, mutlaka bilişim etiğine de yer vermeliyiz. Bilişimi kamu hizmeti bilinci içerisinde değerlendirmeli ve çalışmaları kurumsallaştırmalıyız. Bunu bu dönem başaramadık ama bir dönem daha ilgilenebilirsek başarabileceğimize inanıyorum. Ayrıca ahlak felsefecileriyle birlikte çalışmalıyız."

TBD eski Başkanlarından Prof. Dr. Ersin Töreci, bilişim kural etiği olduğu kadar erdem, değerler etiğini de içerdiğini belirtti. 14 yıl önce Bilişim Etiği'ni yayınlandıklarını anımsatan Töreci. "Etik bireysel tavır ve davranışlarla ortaya çıkan bir konu. Kuralların zaman içinde değiştirilmesi ve geliştirilmesi gerekiyor. TBD'nin metnine bağlı kalınması ve geri bildirimlerle metnin geliştirilmesi gerektiğini düşünüyorum" diye konuştu.

Oturuma katkı veren konuşmacılar, önce genel ilkelerin belirlenmesi, sonra özele inilmesi, tekrarların önlenmesi, belirlenecek ilkelerin sıkı tutularak kişileri sıkmaması, performansını etkilememesi, etik dışı davranacağı ve hata yapacağı endişesiyle karşı karşıya bırakmaması gerektiğine dikkat çektiler. Ayrıca sosyal medyanın da demokratik bir ortam olarak kullanılabileceği, insanların genel düşüncesinin alınıp yanlış davranışların bu ortamlarda kınanabileceğini bildirildi.
TBD kurucularında ve ÖSYM eski Başkanlarında Prof. Dr. Ünal Yarımağan ise, kişisel verilerin toplanma amaçları dışında kullanılmaması gerektiğinin altını çizdi.